

MAIJA MIGLA-STREIČA

Sapnis par

sargenĝeli

STĀSTI

821.174-32

Mi 283

Aigara Truhina vāka dizains

Vāka noformējumā izmantotas fotogrāfijas
no grāmatas autore personiskā arhīva.

Maija Migla-Streiča

SAPNIS PAR SARGEŅELI

Apgāda vadītāja VIJA KILBLOKA

Projekta vadītāja *Bārbala Simsons*

Redaktore *Zaiņa Lasenberga*

Mākslinieciskais redaktors *Aigars Truhins*

Korektore *Evija Stikute*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4318.

Jelgavas tipogāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana

vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums.

Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Maija Migla-Streiča, 2023

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2023

ISBN 978-9934-31-471-1

PRIEKŠVĀRDS

Nekur jau es projām nevaru aiziet no Matildes gadsimta (tā bija mana pirmā grāmata, kuras varoņu stāsti izdzīvoti pagājušajā gadsimtā). Klases fotogrāfijas rāda mazas meitenītes ar bizītēm baltos priekšautiņos un puikas īsi apcirptiem cekuliem. Rokās asteru vai gladiolu pušķi – kas nu toruden dārzā uzziedējis. Katra mazā sejiņa raugās fotoaparāta objektīvā ar cerībām, bailēm vai prieku – visa dzīve vēl ir priekšā!

Mani stāsti ir par bērniem, kas dzimuši pēc Otrā pasaules kara. Katrā no viņiem apslēpta vesela pasaule – bērna dvēsele domā, pārdzīvo, priecājas, bet reizēm neuztver jomu, kurā darbojas pieaugušie, bieži vien nerēķinoties ar mazā cilvēka izjūtām. Jo ko tad tāds knislis var just! Bet pat vismazākais knislītis ietver sevī dzīvības vibrācijas, kur nu vēl bērns, kas jūt dziļāk un smeldzīgāk nekā pieaugušais, kura maņas gadu gaitā zaudējušas smalko uztveri.

Tāpēc, kad šī dzīve ir nodzīvota un, paļaujoties uz reinkarnācijas likumiem, jāpiedzimst vēlreiz, man vislielākās bailes ir nokļūt bērnībā. Tas ir bezgala garš un smags laika posms, kad dvēsele nesaprot, kur ir nonākusi, tā nav brīva. Bērns pasaulē ienāk kails un vientuļš, ap viņu ir bars svešinieku, ko iespējams iepazīt tikai pēc

ilgāka laika. Bērnībā mazajam cilvēciņam ir jāļaujas kādai varai, maigai vai skarbai, lai izaugtu un apgūtu spēju dzīvot. Ja no pirmā mirkļa ir nesaraujama saikne ar māti, siltums un mīļums ir garantēti. Bet gadās, ka dvēsele nav gribēta, tā nonāk aukstās rokās – tad bērna liktenis nav prognozējams...

Tikai tad, ja bērnam piedzimstot ir savs Sargeņģelis, kas neļauj nokrist no bīstamās kraujas (kā tēlots senajās renesanses laika gleznās) un riskantos brīžos paliek tam priekšā drošu, mīkstu spārnu, – tad mazais cilvēciņš var bez bažām iet tālāk dzīvē.

Šodien lūdzu Dievu, lai Sargeņģelis stāvētu līdzās katram Ukrainas bērnam.

SAULES APTUMSUMS

Mazā, baltgalvainā meitenīte juta, ka sētā notiek dīvaines lietas. Vienmēr ņiprais un varonīgais gailis pēkšņi it kā sašļuka, nolaida spārnus gandrīz līdz zemei un devās uz kūti, pat neaicinādams līdzī savas sievas. Tās pašas vilkās gailim nopakaļus, pa ceļam neuzknābādamas nevienu no pakaisītajiem graudiem. Arī Tobis ielīda savā būdā. Saules gaisma kļuva blāva, kaut gan bija dienas vidus un debesīs nemanīja nevienu mākonīti. Pa atvērtajām kūts durvīm meitene redzēja, ka vistas jau uzlēkušas laktā un guļ. Vai tūlīt būs nakts? Bet tikko vēl bija diena. Vai viņai arī tagad jāiet gulēt? Lielie mēdza teikt, ka Mairai jāiet gulēt līdz ar vistām...

Viņa skrēja pie omammas, kas sētā uz sola bija uzlikusi stikla gabalus no saplīsušās leceks rūts un vienu no tiem kvēpināja ar sveci. Caurspīdīgā stikla šķemba pamazām nokūpēja melna.

– Ko tu dari? Vai man tagad jāiet gulēt? – mazā bija satraukta.

– Nav jāiet gulēt. Mēs caur stikliņu skatīsimies, kā mēness aiziet saulei priekšā, – omamma atteica, kvēpi not otru šķembu.

– Tāpat nevar skatīties?

– Nemaz nemēģini, paliksi akla un tad vairs neko neredzēsi.

Tikmēr kļuva aizvien tumšāks un iestājās pilnīgs klu-sums. Putni pieklusa, un pat vējš vairs nešalkoja koku zaros. Omamma paņēma lielāko apkvēpušo stikla gabalu, mazāko iedeva Mairai, un abas izgāja uz ielas. Iela bija tukša – neviena cilvēka. Tikai viņas abas bezgalīgajā Vi-sumā – omamma un viņas četrgadīgā mazmazmeitiņa. Un Zemeslode turpināja griezties, un kā pierādījums tam bija Mēness kustība Saulei priekšā...

Maira pievēra vienu aci, bet otrai aizlika priekšā tumšo stikliņu, kā omamma mācīja.

– Vai, mēness ir nokodis pusi no saulītes, – Maira ievaidējās.

– Tūlīt nokodīs visu saulīti, bet nebaudies – saulīte atgriezīsies! – omamma mierināja.

Maira skatījās stiklīnā un redzēja, kā kaut kas melns un draudīgs lēni turpina slidēt saulītei priekšā. Un tad palika pavisam tumšs. Iemirdzējās kāda zvaigzne. Meitenīte pieķērās omammai pie rokas.

– Man bail! – viņa sauca. – Vecmamma no tirgus neatradīs ceļu uz mājām! Es neredzu mūsu māju, un vār-tiņi arī nav redzami! Mēs te paliksīm divas vien!

Omamma neko neteica, turpināja skatīties stiklīnā, un, re, no tumsas jau izlauzās spožs saules stariņš, tad vēl viens un vēl... Arī Maira tāpat pielika stikliņu pie acīm un ieraudzīja, kā melnais atbrīvo vietu saulītei. Un kļuva aizvien gaišāks, līdz gaisma pavisam uzvarēja un saule atkal spīdēja visā spožumā. Bija pagājušas divas ar pusi minūtes, bet likās, ka ilgi...

No sētas tāds kā nokaunējies iznāca Tobis. Viņš jutās vainīgs, ka izšķirošā brīdī ielīdis būdā un nav pavadījis

savas saimnieces. Arī gailis sabozies iznāca no kūts un steigšus sāka saukt savu saimi, norādot, kur uzlasāmi graudiņi. Viņš nesaprata, kur ir kļūdījies, nelaikā aizvezdams gulēt savas sievas.

* * *

Latvijas avīzēs par pilno Saules aptumsumu daudz nerakstīja, vienīgi Liepājas “Komunists” izcēlās ar tēlaināku apskatu. Tas tāpēc, ka Latvijā aptumsumu 1954. gada 30. jūlijā varēja novērot tikai Liepājas rajona dienvidu daļā, Nīcā un Rucavā. Toties daudzi astronomijas entuziasti un zinātnieki bija atbraukuši no tālienes, lai pilno aptumsumu, kas ilga 148 sekundes, vērotu pludmalē un redzēto vēlāk aprakstītu zinātniskajās publikācijās.

Diena, pie kuras ikviens pieradis kā pie gluži vienkāršas lietas, sāka krēslot. Zeltainie toņi vispirms pieņēma blāvu platīnkrašas niansi, radīdami maldīgu ilūziju, ka tuvojas vakars. Nākamie mirkli šo iespaidu izmainīja. Pietrūka degošam rietam raksturīgā sārtuma. Gaisma bija kļuvusi sudrabaini pelēcīga, dzisa, bet tanī pašā laikā vēl tik spēcīga, it kā virs pamales būtu uzlēkusi liela Mēness ripa.

Pilsētas torņi, rūpnīcu dūmeņi, māju fasādes likās apsūbējušas, jūras ūdeņi satumsa, kā kļuvuši dziļāki, mežā iegulās samtaini pelēka krēsla un sabiezēja.

Saules pilnaptumsums 15.55 minūtēs pārvērta gaišo dienu zilā vasaras naktī. Iemirgojās pat zvaigznes, daba klusēja, tikai pie apvāršņa kā agrā ritā gailēja bālas švīkas. Tikko jaužami pāri zemei ritēja šauras, viļņotas ēnas. Bet apkārt aptumšotai saulei zaigoja balts, mirgojš vainags...

Pāris minūtes cilvēki aizturētu elpu vēroja neredzēto dabas parādību. Tad debesis atkal sāka bālēt kā rītausmā. Gaisma pieauga, un atgriezās diena...

"Komunisti" 02.07.1954.

* * *

Ne sirmajai māmiņai, ne viņas baltgalvainajai mazmeitiņai nebija ne jausmas, ka viņu redzētais bija unikāls dabas brīnums, kas atkārtosies tikai pēc 188 gadiem – 2142. gadā. Kāda tad būs pasaule, un kādi būs tie cilvēki, kas to vēros... un vai zemeslode vispār vēl būs vai būs saplūduši ar lielo Visumu un izkususi citā dimensijā?

SMARŽU PUDELĪTE

Mamma no smukās odekolona pudeles, uz kuras bija uzzīmēta sieviete krāsainās drēbēs, uzšļakstīja smaržu sev uz pirkstiem un tad pirkstus paberzēja sev gar pakausi un vaigiem, beigās noslaukot rokas gar kleitas piedurkņu galiem. Apskatījusi pudeli pret gaismu, secināja, ka tā ir tukša. Pameta skatienu uz Mairu, kas, acis nenolaidusi, vēroja katru viņas kustību.

– Še, vari ņemt, – noteica un nolika tukšo pudelīti uz spoguļa galdiņa. Pati uzvilka vieglo mēteli, kas karājās uz āķa aizdurvē, paņēma portfeli un aizgāja uz skolu. Nosmaržoja vien. Mamma bija skolotāja. Maira zināja, ka skolotājām smuki jāsmaržo un matiem jābūt smukiem –, tādiem kā mammai – ar rulli uz pieres.

Mazā meitenīte secināja, ka palikusi viena pati mājās. Tad jau varēja visādi izdarīties un pat uzdziedāt, ko viņa nekad neuzdrīkstējās, kad kāds bija mājās. Tad kāds no lielajiem vienmēr novaidējās, ka viņai, tāpat kā papum, nav dziedamās rīkles. Bet viena pati viņa varēja dziedāt, kādā rīklē vien gribējās, vārdus pati izdomājot.

Pudelīte! Brīnumjaukā pudelīte! Tā tagad piederēja viņai. Mamma to bija atstājusi neaizskrūvētu. Melnais korķītis bija nolikts uz lielā galda. Maira paņēma korķīti – tas smaržoja. Un kā smaržoja pudelīte! Žēl, ka tur

nekā nebija iekšā. Bet to jau varēja izlabot. Meitene gāja uz virtuvi un iegremdēja pudelīti ar visu krāsaino bildi lielajā ūdens spainī. Dzeramajā ne, bet tajā, kas tika turēts priekš mazgāšanās. Tas bija brūngans – no akas. Baltajā spainī ūdens bija baltāks. To viņi abi ar papu dzeršanai nesa no tālā pumpja ielas galā. Kad paps bija aizbraucis, tad nesa vecmamma.

Pudelītē ūdens plūda lēni – tās kakliņā bija pārāk mazs caurumiņš. Kad ūdens jau bija pusē, Mairai apnika gaidīt un viņa nolēma, ka pietiks. Dīvaini – ūdens, kas bija ieplūdis pudelē, vairs nebija dzidrs, bet kļuvis necaurspīdīgs, gandrīz kā piens. Smarža gan vēl bija jūtama – ne tik asa, bet maiga. Maira taisīs frizētavu. Viņa reiz kopā ar vecmammu bija iegājusi pie frizieres. Tur krēslā sēdēja kundze, aplāta ar baltu palagu, un friziere viņai kaut ko smērēja matos. Un vēlāk grieza.

Maira paņēma no atvilktnes šķēres, nostājās pie lielā spoguļa, bet tad iedomājās, ka vajadzīga vate. Aizskrēja pie lielā skapja un no vates ruļļa noplēsa mazu pikuci. Uz tā uzlēja ūdeni no pudelītes un ierīvēja matos. Slapjos matus ar šķērēm nogrieza un nolika uz krēsla. Ar mazo roķeli satvēra nākamo šķipsnu, iesmērēja, nogrieza. Nolic. Iesmērēja, nogrieza, nolika. Mazliet padziedāja. Paskatījās uz sevi spogulī – bija smuki.

Labu laiku tā darbojoties, viņa nemanīja, ka ienākusi vecmamma. Pagriezās no kāda trokšņa, ieraudzīja, ka vecmamma ar visu mēteli sēž, atkritusi uz mazā kāju ķebliša. Priecīga skrēja klāt, rādīdama, kādu skaistu smaržu pudelīti mamma viņai atdevusi. Bet vecmamma skatījās uz krēslu, kur Maira bija nolikusi nogrieztos matus, un kaut ko domāja. Tad cēlās, paņēma mētelīti un palīdzēja viņai uzģērbt. Lika, lai meitene pati uzvelk sandales.

– Kur mēs iesim? – Maira interesējās.

– Pie frizieres, – vecmamma atteica.

– Nevajag, es taču pati, re, cik smuki matus nogriezu.

Un man bija odekolons, ko iesmērēt matos, – Maira palielījās.

– Jā, smuki gan tu esi izdarījusies, – vecmamma noteica, un, izgājusi ārpus vārtiem uz ielas, paņēma meiteni uz rokām.

Friziere dzīvoja turpat Velnciemā, trīs mājas tālāk. Porciku Lūcijai bija matu griežamā mašīnīte, un viņa dažkārt pazīstamiem vīriešiem apgriezta matus. Ieraugot nākam kaimiņieni ar “uzfrizēto” mazmeitiņu, viņai izkrita no rokas kartupeļu mizojamais nazis.

– Kas tad jums atgadījies? – Lūcija iesaucās. – Kas meiteni tā ir apstrādājis?

– Mairiņa tēlojusi frizieri, – vecmamma atteica. – Es gandrīz trieku ķēru, kad viņu ieraudzīju. Ienāku virtuvē un redzu – uz krēsla gaiša spalvu kaudze. Nevaru saprast – spalvas vai dūnas? No kurienes? Un tad es ieraudzīju meiteni ar šķērēm rokās. Bija krietni pastrādājusi. Vai tu, Lūcīt, kaut ko vari glābt?

– Vienīgais glābiņš te būtu apcirtpt uz nulliti, – Lūcija atteica, mazgājot rokas. – Tu jau pati redzi – vietām ir griezts līdz ādai, vietām palikuši neskarti kušķi. Nu paskaties, paskaties, kā tu sevi esi izdaiļojusi. – Friziere pacēla Mairu pie spoguļa. – Tagad *es* tevi izdaiļošu.

– Labi, – Maira piekrita. – Tikai uzlej odekolonu, kad griezīsi.

Friziere paņēma mazu, spožu aparātiņu un lika Mairai pie galvas. Bija dīvaina sajūta, kaut kas šņirkstēja, un tajā vietā, kur aparātiņš pieskārs galvai, it kā auksts vējš uzpūta. Vēlāk auksti palika visai galvai. Vecmamma

steigā nebija paņēmusi līdzī lakatu, Lūcija aizdeva savu, lai apsien Mairai kailo galvu. Meitene tagad izskatījās pēc noplūktas vistas, bet bija vēl pārāk maza, lai par to bēdātos. Kamēr friziere darbojās ap matiem, viņa paspēja nopētīt pie sienas piestiprinātos zili puķainos šķīvjus. Tagad viņas prātu nodarbināja jautājums: kāpēc šķīvji pielikti pie sienas? Un kā tie turas? Par to vēlāk kādam jāpaprasa...